Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 7. Dnia 8. Kwietnia 1881. VIII. rocznik.

Stowarzyszenie wzajemnéj pomocy rękodzielników i przemysłowców mieszczan lwowskich.

(Dokończenie).

Oprócz zadań, ściśle z przepisów statutowych wynikających, uważał się Zarząd upoważnionym, wpływać także na ogólne ukształtowanie się stosunków rękodzielniczych.

Wiadomo powszechnie, że po zniesieniu dawnych cechów, a z zaprowadzeniem dzisiaj obowiązującéj ustawy przemysłowéj z dnia 20. grudnia 1859., powstał w stosunkach rzemieślniczych zamęt, jak to w czasach przechodowych zawsze dziać się zwykło. — Stowarzyszenie więc niniejsze dało w r. 1862. pochop do zreformowania statutów korporacyi rękodzielniczych, ułożonych przez jego sekretarza w myśl nowéj ustawy przemysłowéj z dnia 20. grudnia 1859. i na podstawie tychże zawiązywano stowarzyszenia przemysłowe, które atoli dopiéro po zatwierdzeniu statutów przez c. k. Namiestnictwo rozpoczęły swoją działalność w roku 1865. i późniéj.

Młodzież rzemieślnicza cierpiała najwięcéj pod tém rozprężeniem; ustał bowiem jéj związek z dawnym cechem, a z powodu nieukonstytuowania się rychłego korporacyi rzemieślniczych i czeladź przestała w skutek tego opłacać datki t. z. „szpitalne" na zaspokojenie wydatków z powodu słabości, lub innego nieszczęścia.

Otóż dla uregulowania tych stosunków powołanym został z grona samodzielnych rękodzielników komitet, wzmocniony przez kilku wpływowych czeladników, któremu przedłożonym został projekt statutu przez sekretarza tegoż stow. i p. Tadeusza Romanowicza opracowany. — Projekt rzeczony opiérał się wprawdzie na postanowieniach ustawy przemysłowéj, lecz dążył do tego, iżby czeladnicy utrzymywali i zawiadywali swemi kasami zapomogowemi.

Gdy jednak niezawiśle od tych usiłowań zawiązał się podówczas we Lwowie osobny komitet, złożony z czeladników i ich przyjaciół, w celu założenia ogólnego Stowarzyszenia czeladniczego, przeto komitet ten postanowił połączyć się z tamtym i wszelkiego udzielić mu poparcia. Wspólnym tedy zabiegom udało się na dniu 8. marca 1868. pod przewodnictwem p. Wacława Dąbrowskiego zawiązać „Stowarzyszenie czeladzi rzemieślniczéj ku wspólnéj nauce i rozrywce", a następnie „Stowarzyszenie wzajemnéj pomocy" pod nazwą „Gwiazda", które uzyskawszy dla swych statutów zatwierdzenie Wysokiego c. k. Namiestnictwa, ukonstytuowało się na Walném zebraniu, dnia 3. maja 1868. odbytém, i do dziś dnia pod każdym względem zbawienny swój wpływ na czeladników wywiéra.

W uznaniu pożyteczności nowozawiązanego Stowarzyszenia czeladzi, udzieliło mu stow. wzaj. pom. ręk. dnia 7. kwietnia 1868. kwotę 100 zł., jako dar jednorazowy, na piérwsze urządzenie, a sekretarz jego ofiarował mu swą biblioteczkę, składającą się ze 100 dzieł treści naukowéj i belletrystycznéj.

Nie możemy tu pominąć milczeniem zasługi, jaką Stowarzyszenie, a względnie Zarząd jego położył na polu narodowego oświécenia. — Oto w latach od 1865. do 1869. urządzał on dla młodzieży rękodzielniczéj odczyty popularne w języku polskim, czego poprzednio nigdy nie bywało. Jeźli się zważy, iż nauka w szkołach udzielaną była podówczas w języku niemieckim, a zatém dla uczniów sposobiących się do rzemiosła najczęściéj niezrozumiałym, to niepodobna nie przyznać, iż był to pomysł doniosłego znaczenia, albowiem wyłoniła się z tego we Lwowie szkoła przemysłowa dla rękodzielników.

Odczyty wspomniane odbywały się w miesiącach zimowych każdéj niedzieli i w dniach świątecznych popołudniu po dwie godzin za wolnym wstępem zawsze w obec przepełnionéj sali ratuszowéj słuchaczami różnego stanu i wieku, a nasi panowie profesorowie szkoły technicznéj, realnéj, agronomicznéj, tudzież lekarze i literaci z uznania godném zajęciem, gorliwością i bezinteresownością najchętniéj wykładali różne nauki nietylko w zastoso-

waniu do młodzieży rękodzielniczéj, ale także i do starszych osób.

Nie małą zasługę położyło Stowarzyszenie to w złączeniu wszystkich korporacyi rękodzielniczych w jeden węzeł przez utworzenie wspólnéj kancelaryi rękodzielniczéj, dla któréj lokal za staraniem jego Zarządu, lwowska Rada miejska uchwałą d. 3. października 1867. w gmachu ratuszowym odstąpiła W téj też kancelaryi do dnia dzisiejszego wszystkie sprawy rękodzielnicze załatwiane bywają.

Winniśmy także nadmienić, że z inicjatywy Zarządu téj kancelaryi powzięli wszyscy przełożeni korporacyi rękodzielniczych na posiedzeniu dnia 23. maja 1873. uchwałę założenia M u z e u m p r z e m y s ł o w e g o we Lwowie, na któryto cel zebrali między sobę kwotę 2175 zł. 59 ct., a za staraniem komitetu nastąpiło dnia 12. lipca 1874. uroczyste otwarcie tegoż Muzeum i oddanie na własność gminy miasta Lwowa. Niemniéj też wpłynął Zarząd kancelaryi rękodzielniczéj na urządzenie we Lwowie w roku 1877. krajowéj wystawy przemysłowéj i na wiele innych spraw ważniejszych, rekodzielników dotyczących.

Dodać tu jeszcze należy, że na Walném zgromadzeniu dnia 12. lutego 1871., tj. z końcem piérwszego okresu z powodu słabości przez sparaliżowanie musiał ustąpić z przewodnictwa p. Feliks Piątkowski po dziesięcioletniém gorliwém zajmowaniu się sprawami Stowarzyszenia i reformą statutu, a w jego miejsce wybranym został p Wacław Dąbrowski, obecny przewodniczący Stowarzyszenia, który już od roku 1864. jako zastępca przełożonego nie małe w obec Stowarzyszenia położył zasługi.

Drugi okres działalności stowarzyszenia, rozpoczął się w r. 1871. na podstawie prowizorycznego statutu, podług którego stowarzyszenie ma na celu: *a)* zachętę do oszczędności i ułatwienie złożenia małemi wkładkami własnego kapitału; *b)* udzielanie członkom zaliczek zwrotnych za opłatą miernéj prowizyi; *c)* wzajemne wspiéranie się członków radą, a niezwrotną zapomogą w wypadkach nadzwyczajnéj potrzeby; *d)* udzielanie stałéj dożywotnéj emerytury członkom inwalidom; *e)* udzielanie stałéj dożywotnéj emerytury wdowom po członkach, a w braku tychże, sierotom do ukończonego 16. roku życia najmłodszéj z rodziny.

Dla osiągnięcia tych celów utworzone zostały trzy odrębne fundusze, mianowicie fundusz zaliczkowy, fundusz familijny do wspiérania wdów i siérot i fundusz inwalidów, a dla każdego z nich zaś osobne otwarto rachunki.

Gdy po roku działalności na podstawie takiego prowizorycznego statutu przedłożył Wydział Walnemu zgromadzeniu dnia 29. stycznia 1872. swe sprawozdanie, przekonano się dowodnie, że stowarzyszenie nietylko się nie zachwiało, lecz zyskało silniejsze podstawy bytu, i w skutek tego powziętą została uchwała, polecająca Dyrekcyi przedłożenie statutu z pewnemi drobnemi zmianami najbliższemu Walnemu zgromadzeniu do ostatecznego zawierdzenia.

Jakkolwiek w ciągu tegoż roku stowarzyszenie nie wzmogło się pod względem liczby członków, gdyż jak poprzednio, tak też i wówczas jeszcze przystąpić do stowarzyszenia nie mógł tylko rękodzielnik, posiadający prawo obywatelstwa lwowskiego, to jednak osiągnięto już tę korzyść, że podług nowego statutu każdy nowowstępujący członek obowiązanym jest należeć do obu funduszów wzajemnéj pomocy. W skutek tego z czasem wszyscy członkowie wraz rodzinami na wszelkie wypadki będą zabezpieczeni, gdyż opłacając swe wkładki do funduszu wzajemnéj pomocy, przyczyniać się będą również do wspiérania wdów i siérot, dla których $^2/_3$ części z tych wkładek do rozdziału przypada.

Na walném zgromadzeniu dnia 2. marca 1873. r., przedłożyła Dyrekcya projekt zmiany statutu, ułożony według zasad, przyjętych na walnych zebraniach dnia 12. lutego 1871. i 29. stycznia 1872. Ponieważ przedruk projektu uprzednio był członkom dla rozpatrzenia rozdany, zgromadzenie przeto przyjęło go jednomyślnie w całéj jego osnowie, a c k. władza polityczna zatwierdziła dnia 23. maja 1873.

Jeśli zważymy, że dobrze i praktycznie ułożony statut, jest podstawą skutecznéj działalności stowarzyszenia, to uznamy, że nie łatwą było rzeczą taki statut ułożyć, aby wzajemny stosunek członków do stowarzyszenia odpowiadał celowi; nic tedy zadziwiającego, że Zarząd nie mało miał trudu i zachodów, nim się z kwestyą statutową uporał.

Przyjęcie zaproponowanych zmian statutu uregulowało stosunki członków do stowarzyszenia pod każdym względem na lepsze, to też i działalność stowarzyszenia z każdym dniem stawała się skuteczniejszą. Jednéj rzeczy nie można było jednak przełamać. Podczas gdy majątek się wzmagał, liczba członków nie tylko nie wzrastała, ale zmniejszać się poczęła Dyrekcya przeto w przekonaniu, iż żywotność instytucyi i rozwój jéj polega głównie na wielkiéj liczbie członków rękodzielników, dla których właściwie to stowarzyszenie założono, zażądała na posiedzeniu wydziału dnia 11. stycznia 1875., aby wybrano z grona swego komitet, któremuby poruczono zbadanie przyczyn zmniejszenia się liczby członków i przedłożenie odpowiednich wniosków.

Komitet wraz z Dyrekcyą badając tę sprawę, przyszedł do przekonania, że właściwą, a może też i jedyną tego przyczyną jest postanowienie §. 6. statutu, według którego może być członkiem stowarzyszenia tylko rękodzielnik lub przemysłowiec, mający prawo obywatelstwa lwowskiego.

Zważywszy bowiem, iż w skutek wprowadzonéj w życie ustawy przemysłowéj z r. 1859., dla rozpoczynających samoistne rękodzieło lub przemysł zniesiony

został dawny przymus uzyskania przed rozpoczęciem takowego prawa obywatelstwa miejskiego; zważywszy, iż każdy rękodzielnik i przemysłowiec nieposiadający praw miejskich, posiada obecnie takie same prawa polityczne, jakie poprzednio tylko mieszczanom przysługiwały; mając dalej na względzie, iż w skutek podwyższenia taksy gminnej za udzielenie prawa obywatelstwa miejskiego z 50 na 100 zł., powstrzymują się osobliwie mniej zamożni rękodzielnicy od ubiegania się o to prawo; uwzględniwszy nareszcie, że w skutek takiego stanu rzeczy liczba mieszczan z roku na rok się zmniejsza, więcej bowiem przez śmierć ubywa, niżeli nowych przybywa — przekonał się komitet dowodnie, iż nie ma nadziei powiększenia liczby członków stowarzyszenia, przeciwnie są wszelkie widoki, iż stowarzyszenie z powodu braku mieszczan zupełnie upaść może, jeśli przeprowadzoną nie będzie reforma, usuwająca te przeszkody.

Ponieważ zaś przewodnią myślą założycieli było, aby instytucya założona dla samodzielnych rękodzielników w najdłuższe lata z pożytkiem dla potomności istniała, zgodził się przeto komitet na zasadniczą zmianę §. 6. w ten sposób, iżby oprócz rękodzielników mieszczan, mogli do stowarzyszenia przystępywać także i niemieszczanie, prowadzący przez trzy lata samoistnie rzemiosło, lub przemysł we Lwowie. Dla utrzymania jednak tradycyi mieszczaństwa lwowskiego, którego dzieje w historyi złotemi zapisane są głoskami, szczególnie z powodu kilkakrotnej bohaterskiej obrony grodu wobec nacierającej tłuszczy tatarskiej, ustanowiono warunek: iż przystępujący przyjmuje zobowiązanie, z czasem postarać się o prawo obywatelstwa miejskiego.

Powyższy wniosek komitetu przyjął Wydział na posiedzeniu swem dnia 10. kwietnia 1876. r. jednogłośnie, przyczem zgodził się także na przedstawienie Walnemu zgromadzeniu wniosku do zmian kilku innych mniej znaczących postanowień, jako to: powiększenie kapitału zaliczkowego, oznaczenie większej stopy procentowej i użycie możliwej pozostałości z nadwyżki prowizyi od zaliczek na zasilenie funduszu familijnego i inwalidów.

Walne zgromadzenie na posiedzeniu swem dnia 20. lutego 1876 r., wysłuchawszy wywodów komitetu co do potrzeby zmiany §. 6. statutu w powyższym duchu, tudzież i wnioski co do zmian kilku postanowień zgodziło się na nie prawie jednomyślnie, a dotyczący statut, który jest dotychczas obowiązującym, Wys. c. k. Namiestnictwo zatwierdziło reskryptem z 31 lipca 1877 r. l 37.087.

Tak tedy usiłowania zasadniczej zmiany §. 6. statutu, podjęte jeszcze w r. 1867., doprowadzone zostały ostatecznie do skutku po dziewięcioletnich doświadczeniach. Mieszczaństwo w poczuciu obywatelskim podało wszystkim samoistnym rękodzielnikom i przemysłowcom sposobność polepszenia bytu oraz też zapewnienia sobie pomocy w razie potrzeby, niemniej zabezpieczenia swych rodzin na wypadek śmierci.

Do sprawozdania niniejszego dołącza praca p. Franciszka Piątkowskiego, nader ciekawe zestawienie z obrotu poszczególnych funduszów. My jednak ograniczyć się tu musimy tylko do krótkich wyciągów.

A. Fundusz familijny ku wspieraniu wdów i sierot. Fundusz ten istnieje od r. 1866., obecnie uczestniczy w nim 126 członków. Przychód ogólny tego funduszu wynosił po koniec r. 1880. 15.372 zł. 86 ct., a pozostałych 16 rodzin po uczestnikach tego funduszu, którzy złożyli w czasie należenia doń 619 zł. 50 ct., pobrały dotąd jako stałą emeryturę kwotę 5.909 zł. 22 ct. Kapitał żelazny tego funduszu wynosi obecnie 6.600 zł. w walorach, a 3.433 zł. 37 ct. w gotówce, ulokowanej w dziale zaliczkowym.

B. Fundusz inwalidów istnieje od r. 1871., a uczestniczy w nim 103 członków stowarzyszenia. Zebrano razem 6.051 zł. 70 ct., a fundusz obecnie wynosi w walorach 2 300 zł., w gotówce (w fund. zal. ulokow.) 4.032 zł. 43 ct. Dotąd jest dopiero 1 inwalid, pobierający od dwóch lat po 60 zł. rocznie, podczas gdy za cały czas należenia do tego funduszu złożył 20 zł.

C. Fundusz zaliczkowy po zreformowaniu od r. 1871. udzielił 203.650 zł. nowych pożyczek, prolongował 406.062 zł., razem 609.712 zł. W funduszu tym uczestniczy 132 członków, którzy posiadają w udziałach 8.450 zł 60 ct. Maximum udzielonych pożyczek wzrastało zwolna od 300—1000 zł. (obecnie), procent pobierany wynosił w różnych czasach najwyżej 8%, najniższy 3%. Uzyskany w tymże czasie dochód z procentu wynosi 14.493 zł. 37 ct.

D. Fundusz rezerwowy. Z końcem r. 1870., jak wyżej nadmieniono, wynosił ogólny fundusz rezerwowy 9.890 zł. 27 ct. Od r. 1871. nastąpił rozdział tego funduszu: *a)* na właściwy fundusz rezerwowy, który obecnie wynosi 11.842 zł. 2 ct., *b)* na kapitał żelazny funduszu inwalidów, wynoszącego obecnie, jak wyżej, 6.332 zł. 43 ct. i *c)* takiż kapitał funduszu familijnego, wynoszącego obecnie 10.033 zł. 37 ct. Razem 28.207 zł. 32 ct., z czego 8.900 zł w walorach, a 19.307 zł. 82 ct. w gotówce, względnie w obrocie funduszu zaliczkowego.

Oto rezultaty 20-letniej uczciwej pracy!

W niedzielę d. 13. marca 1881. obchodziło to stowarzyszenie uroczystość swego dwudziestoletniego istnienia rano nabożeństwem u OO. Bernardynów, po południu Walnem Zgromadzeniem, a wieczorem wspólną skromną, ale serdeczną biesiadą!

Cześć tym, którzy się około pożytecznej tej instytucyi zasłużyli — cześć przedewszystkiem sumiennej pracy i gorliwości robotnika-obywatela Frańciszka Piątkowskiego, który przez 20 lat nieustannie dla dobra tej przez siebie ukochanej i wychowanej instytucyi pracuje!...

Regulatyw c. k. Ministerstwa skarbu
do ustawy z 27. grudnia 1880. Dz. p. p. 151.

Udało nam się wydobyć z Czech regulatyw c. k. ministerstwa skarbu do ustawy z 27. grudnia 1880. Dz. p. p. 151., który tu w dosłownêm podajemy tłumaczeniu. Reskrypt ten nosi datę 31. grudnia 1880. l. 6669/M. S. i brzmi:

Ustawa z 27. grudnia 1880. l. 151. Dz. p. p. nie rozciąga się, jak to z brzmienia §. 1. wynika, na wszystkie bez różnicy stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze (zaliczkowe, kredytowe, spożywcze, surowcowe, magazynowe, mieszkalne, rękodzielnicze i t. d.), gdyż te stowarzyszenia zaliczkowe, które na mocy statutów czynności swoje i na niečzłonków rozszérzają, niemniéj i towarzystwa produkcyjne, podlegają obowiązującym postanowieniom ustawy o podatku zarobkowym i dochodowym.

Z uwagi, że powołana ustawa, w myśl jéj §. 7. już od r. 1880. obowiązuje, należy podatek zarobkowy, wymierzony stowarzyszeniom §. 1. objętym, z dniem 1. stycznia 1880. odpisać.

Wymiar podatku dochodowego za r. 1880. należy, bez względu na uskuteczniony już wymiar i prawomocność takowego, natychmiast w myśl postanowień niniejszéj ustawy reasumować, a nieuskuteczniony dotychczas wymiar, w duchu téjże ustawy przeprowadzić.

Za podstawę wyśledzenia dochodów służyć mają fasye, sporządzone w myśl §§. 2. i 5., wraz z bilansem, zamknięciem rachunków i sprawozdaniem z czynności, zatwierdzonemi przez walne zgromadzenie, lub organa, do tego powołane.

Wychodząc przy wyśledzaniu z nadwyżek bilansowych lub strat (§. 2.), należy brać za podstawę to zamknięcie rachunków, w którém uwidocznione są, obrotem kasowym wskazane nadwyżki, względnie straty, bez względu, czy wykazane one są rachunkiem strat i zysków, lub rachunkiem procentów i t. d.

Zarazem pominąć nie można uwagi, że osiągnięty w niektórych przedsiębiorstwach zysk czysty nie przedstawia się jako taki w bilansie, gdyż takowy albo natychmiast rozdziela się, albo powiększa się nim inne rachunki (konta) n. p. majątek własny, albo wreszcie, jeżeli zysk czysty, jako taki w bilansie figuruje, cyfra wykazana stanowi tylko resztę zysku rzeczywistego, gdyż inna część jego już poprzednio rozdzieloną została.

We wszystkich takich wypadkach należy szczególnie baczną zwrócić uwagę, aby poznajomić się ze sposobem prowadzenia rachunków przedsiębiorstwa, iżby być w możności wypośrodkowania całego zysku, i należytego opodatkowania takowego.

Wniesione dotychczas fasye za rok podatkowy 1880., nie odpowiadają ustawie w mowie będącéj, należy zatém zażądać w przeciągu 14 dni nowych fasyi, zestawionych w myśl §. 5., a zatwierdzonych „pod przysięgą i wiarą uczciwego obywatela“, które rozumie się samo przez się, nie wymagają naprowadzania dochodów z lat 1877. i 1878.

W jaki sposób zysk, opodatkowaniu podlegający, obliczać należy, wskazano dokładnie w §. 2. ustęp I. i II.

Dla ułatwienia władzom podatkowym w wyśledzaniu dochodów i łatwiejszego oryentowania się przy wymiarze podatków, dołącza się zarys wymiaru, sporządzony w myśl postanowień ustawy, w mowie będącéj, z tą uwagą, **że na takowy wobec stron powoływać się nie wolno.**

O ile potrzebném się okaże, należy sprawdzić pojedyńcze, w zamknięciach rachunkowych nieposzczególnione kwoty, jak n. p. datki na istniejące, a zatém nie założyć się mające zakłady dobroczynne, stałe płace i remuneracye, które pobrali członkowie stowarzyszenia, zarządu i rady zawiadowczéj za czynności swoje dla stowarzyszenia, jakoteż procenta od czynnych kapitałów hipotecznych u kas zaliczkowych, wymienionych w § 1. ustawy *), wszystko w sposób §. 25. patentu o podatku dochodowym z 29. października 1849. Nr. 439 D. p. p. wskazany.

Odnośnie do wyżwzmiankowanych procentów od kapitałów hipotecznych, szczególną zwracać należy baczność, czy kapitały, których procenta uwzględnione być mają, są na realnościach, podlegających podatkowi gruntowemu i domowemu, należycie ubezpieczone

W §. 2. ust. I. lit. *e)* téj ustawy, wskazane są kwoty, użyte na zapłacenie podatku dochodowego w myśl téjże ustawy jako takie, które opodatkowaniu podlegają. Stąd wynika, że dodatki do tego podatku dochodowego a zatém i dodatku na izbę handlową do dalszéj podstawy opodatkowania wliczać nie można.

Ponieważ podatek dochodowy za r. 1879. nie został na podstawie w mowie będącéj ustawy zapłacony, przeto nie można, przy zestawianiu czystego zysku z roku 1879. wliczać do opodatkowania tych kwot, wstawionych do wydatków, które jeszcze na podstawie patentu z 29. października 1849. wymierzone zostały, wraz z wszelkimi dodatkami, jak i podatku zarobkowego z dodatkami.

Przedsiębiorstwom nowo założonym, podlegającym téj ustawie, nie należy w myśl §. 5. al. 3. wymierzać podatku w piérwszym roku administracyjnym, należy jednak w myśl §. 5. al. 1. téj ustawy, po odbytém, w drugim roku istnienia, walném zgromadzeniu, przystąpić na podstawie fasyi i zamknięcia rachunków, do wymiaru tego podatku za piérwszy i drugi rok administracyjny równocześnie.

Gdy zresztą procentów od kapitałów (wkładki oszczędności, długi i t. d.) na przedsiębiorstwa w mowie będące ulokowanych, w tych przedsiębiorstwach nie podatkuje się, to obowiązek fasyonowania i płacenia podatku należy w myśl §. 13. patentu o podatku dochodowym do pobiérających rzeczone procenta.

---

*) Kontrybucyjne kasy zaliczkowe. *(P. R.)*

Poleca się zatém c. k. władzom wykonawczym, aby wezwały uprawnionych do poboru procentów, do przedłożenia fasyi na r. 1880., za odsetki w mowie będące i aby zarządziły tychże opodatkowanie ze względu na §. 12. przepisów wykonawczych z 11. stycznia 1850.

Zreasumowane w myśl téj ustawy, a względnie nowo sporządzone akta wymiarów dla towarzystw zarobkowych, gospodarczych i kas zaliczkowych za r. 1880. mają być tym razem wyjątkowo przed wydaniem nakazów zapłaty i przed wymiarem podatku dochodowego, odesłane, w celu sprawdzenia, do departamentu rachunkowego c. k. Ministerstwa skarbu.

Po otrzymaniu sprawdzonych przez ten departament aktów, należy wydać odnośne nakazy zapłaty, uskutecznić nowy wymiar podatku dochodowego, natomiast wymierzony już podatek dochodowy za r. 1880. odpisać, jako też zapłacony już przez odnośne przedsiębiorstwa podatek zarobkowy za r. 1880. w myśl reskr. z 13. maja 1865. l. 12.922 Dz. rozp. M. S. nr. 22., na korzyść strony policzyć, ewentualnie przedłożyć kraj. Dyrekcyi Skarbu sprawozdanie na wypadek potrzeby zwrotu gotówką nadpłaconego podatku dochodowego.

Akta wymiaru za rok 1881. i następne lata, mają być przedłożone departamentowi rachunkowemu ministerstwa skarbu dopiéro po uskutecznionym wymiarze podatku dochodowego i po wydaniu nakazów płatniczych.

Akta wymiaru co do kas zaliczkowych, wymienionych w §. 1. u. 3. téj ustawy, które w myśl reskryptu ministerstwa skarbu z 17. maja 1874. l. 2780. nie musiały być wysélane do wspomnianego departamentu, należy od roku podatkowego 1880. począwszy, aż do dalszego zarządzenia temuż departamentowi rachunkowemu do sprawdzenia nadsélać.

C. k. władze dołożą zatém wszelkich starań, aby odnośne akta wymiaru dokładnie sporządzane i natychmiast po ich ukończeniu nadsélane były departamentowi rachunkowemu, wraz z 2 egzemp. odnośnego statutu, a to tém bardziéj, że wszelka w téj mierze nieusprawiedliwiona zwłoka musiałaby być jak najsurowiéj skarconą.

Szczególny nacisk kładzie się na to, aby wymiar podatku dochodowego dla objętych §. 1. omawianéj ustawy stowarzyszeń, kas zaliczkowych i t. d. z wszelkim możliwym pospiechem przeprowadzonym został, co tém mniejszém podlega trudnościom, że potrzebny do wyśledzenia materyał powinien już obecnie znajdywać się w rękach odnośnych władz, do wymiaru upoważnionych.

Dla zreasumowania wymiarów za r. 1880. w duchu postanowień ustawy z 27. grudnia 1880., a względnie dla sporządzenia aktów wymiaru za r. 1880. dla stowarzyszeń i kas zaliczkowych, dla których podatek dochodowy dotąd wymierzonym nie został, wyznacza się termin do końca kwietnia 1881., który pod żadnym warunkiem przekroczonym być nie może. W tym téż terminie należy nowo sporządzone akta wymiaru na r. 1880. przedłożyć departamentowi rachunkowemu ministerstwa skarbu".

Następuje intymat Prezydyum krajowéj Dyrekcyi Skarbu, zawiérający jedynie polecenia, kiedy odnośne wymiary i akta do dalszego traktowania przedłożone być mają.

(Powołany w tym reskrypcie wzorowy zarys wymiaru znojduje się jako dalsza część tego przedmiotu na str. 54. i nast.).

Korespondencya.

W Sieniawie, dnia 19. marca 1881.

(J. C.) Tow. zaliczkowe i Bank włościański. Jak w poprzedniéj mojéj korespondencyi z dnia 7. lutego dowodnie wykazałem, że towarzystwa zaliczkowe mogą stworzyć niebezpieczną konkurencyą Bankowi włościańskiemu, tak i niniejsza korespondencya wykaże, że skutki działania towarzystw zaliczkowych, już obecnie odczuwa Bank włościański z powodu braku klienteli. Aby zaradzić temu brakowi, ustanawia Bank włościański prawie w każdéj gminie niby to cenzorów dla włościan, żądających pożyczek, lecz jacy to są cenzorowie? Oto ich nazwiska: Sandbank Lejba w Dąbrowicy, Feldsztejny i Silfeny w Cieplicach, Samet Lejba w Monasterzu i t. p., którzy na gruzach tutejszych włościan majątki porobili. Otóż tacy cenzorowie, mając zapewnioną jakąś remuneracyą za dostarczonego klienta, gorliwie agitują i namawiają włościan do brania pożyczek w Banku włościańskim, czy potrzebny im kredyt lub nie, przedstawiając łatwy sposób dostania pieniędzy i spłaty kapitału na czas nieograniczony. Jednakowoż włościanie tutejsi, mając tyle naocznych przykładów wywłaszczenia przez Bank włościański, a przekonawszy się dowodnie o kredycie i zupełnie innêm postępowaniu naszego Tow. zaliczkowego, chętnie garną się do bióra naszego, a przez agentów Banku włościańskiego nie dają się namówić i nie chcą przysparzać więcéj ofiar społeczeństwu. Pożyteczność zatém towarzystw zaliczkowych osądzili sami włościanie swém postępowaniem. Niechaj zatém wszystkie tow. zal. wezmą sobie za zadanie ratować włościan z rąk Banku włość. i lichwiarzy żydowskich, a z pewnością w niedalekiéj przyszłości i Bank włościański poczyni radykalne zmiany w swojém kosztownym zarządzie i kosztownych procentach pobiéranych.

Życzyćby należało, aby ludzie dobréj woli i chęci, za inicyatywą szan. Patrona, w miejscowościach, gdzie dotąd nie ma tow. zaliczkowych, jak n. p. w tych stronach: Leżajsk, Nisko, Rozwadów, Ulanów, Sokołów, gorliwie wzięli tę sprawę do serca i zawiązywali towarzystwa zaliczkowe, biorąc przykład z mniejszych miejscowości, gdzie pod mniéj korzystnemi warunkami towarzystwa zaliczkowe znakomicie się rozwijają i z korzyścią dla rolnictwa, handlu i przemysłu, a w ogóle dla podniesienia dobrobytu w kraju działają, z drugiéj zaś strony niechaj władze rządowe, bacząc na cele humanitarne towarzystw zaliczkowych, nie uciskają je na każdym kroku pedantycznêm fiskalizmem, gdyż tym sposobem szkodzą własnéj sprawie.

Zarys wymiaru

ad. $\frac{6669}{M. S.}$ 188

Towarzystwo zaliczkowe i oszczędności, stow. zar. z .... ogr. por. w N. ....

1879.

Bilans.

Aktywa.

	zł.	ct.	zł.	ct.
Conto zaliczek.				
Stan z końcem 1878. . . 80.975·—				
Zaliczki udzielone w 1879 r. 250.431·96	331.406	96		
Zwrot zaliczek w r. 1879.	253.786	77		
Stan z końcem r. 1879. . . .	—	—	77.620	19
Conto realności.				
Dom w .... Nr. k. 5. IX. .	36.260	77		
„ „ .... „ „ 56. . .	5.736	39		
	—	—	41.997	16
Conto procentów.				
Z r. 1879. zaległe procenta	339	67		
Naprzód zapłacony procent od kapitału zahip. na realn. Nr. k. 5 w .... po 1/4 1880.	342	—		
	—	—	681	67
Conto inwentarza.				
Wartość podług zamknięcia rachunków z r. 1878.	600	—		
Odpisano w r. 1879.	100	—		
	—	—	500	—
Conto kasy.				
Stan z końcem 1879. r.	3.463	34		
W kasie oszczędności	3.083	63		
	—	—	6.546	97
Suma	—	—	127.345	99

Passywa.

	zł.	ct.	zł.	c[t.]
Conto udziałów.				
Stan z końcem r. 1878. . . . 12.887				
Wpłaty w r. 1879. 565	13.452	—		
Zwroty „ „ „	2.215	—		
	—	—	11.237	-
Fundusz rezerwowy.				
Stan z końcem 1878. r.	2.490	74		
Dotacya z czystego zysku za r. 1878.	179	49		
Taksy wstępne w r. 1879.	31	—		
	—	—	2.701	2
Wkładki oszczędności				
a) na książeczki.				
Stan z końcem r. 1878. . 57.261·79				
Włożono w r. 1879. . . . 83.628 82				
	140.890	61		
Wyjęto w r. 1879.	66.275	92		
Stan 31. grudnia 1879. . . .	—	—	74.614	6
b) wkładki z oznacz. terminem.				
Stan z r. 1878. . . . . 29.305				
Włożono w r. 1819. . . . . 30.565	59.870	—		
Zwroty w r. 1879.	44.435	—		
Stan 31. grudnia 1879. . . .	—	—	15.435	-
Conto realności.				
Długi zahipotekowane na realności Nr. 5.	17.100	—		
„ „ „ „ „ 56.	3.427	83		
	—	—	20.527	8
Conto procentów.				
Procenta od wkładek z oznacz. term. z dniem 31. grudnia 1879. . . .	259	12		
Niepodniesione procenta od udziałów .	290	50		
Naprzód pobrane procenta na r. 1880.	921	23		
	—	—	1.470	85
Należytości nieściągalne	—	—	725	59
Conto strat i zysków.				
Czysty zysk	—	—	633	80
Suma	—	—	127.345	99

Straty. Rachunek strat i zysków. Zyski.

Straty	zł.	ct.	Zyski	zł.	ct.
Wydatek w procentach w r. 1879. . . (szczegóły w obrocie)	6.624	58	Procenta przeniesione z r. 1878. . . .	1.081	05
Zaległe procenta od wkładek z oznaczonym terminem z 31. grudnia 1879. .	259	12	„ pobrane w r. 1879. . . . . (szczegóły w obrocie)	8.827	36
Niepodniesione procenta od udziałów . .	290	50	Czynsze z realności Nr. 5. w . . .	3.030	55
Procenta pobrane naprzód na r. 1880. .	921	23	„ „ „ „ 56. w	130	—
„ przeprowadzone	842	35	Zaległe procenta po 31. grudnia 1879.	339	67
Czynsz za lokal	100	—	Naprzód zapłacone procenta od długu hipotecznego real. nr. 5.	342	—
Podatki i należytości bezpośrednie . . .	96	50	Zwrot za druki	31	59
Podatek zarobk. i dochodowy za r. 1879.	285	47	Zwrot wydatków i kosztów protestu . .	29	86
Renumeracye dla Dyrekcyi	1.000	12			
Książki i druki	121	90			
Odpis inwentarza	100	—			
Służba kancelaryjna	60	—			
Wydatki kancelaryjne	456	60			
Podatki i wydatki na realn. nr. 5. w .	1.164	20			
„ „ „ „ „ „ 56. w .	130	12			
Odpisanie należytości wątpliwych . . .	725	59			
Czysty zysk	633	80			
Suma	13.812	08	**Suma**	13 812	08

Przy odbytéj w celu wyśledzenia dochodu, podlegającego podatkowi, rozprawie z zastępcami stowarzyszenia, przyczém stwierdzono, że przedłożone zamknięcie rachunków przez walne Zgromadzenie członków przyjętém i zatwierdzoném zostało — podniesiono co następuje:

I Co do **zysków** wykazanych w rachunku strat i zysków:

a) procenta przeniesione w przychodzie, pochodzą z naprzód pobranych w r. 1878. na r. 1879. procentów czynnych.

b) procenta pobrane 8.827·36 pochodzą z tytułu uiszczonych przez dłużników stowarzyszenia procentów czynnych.

c) kwota 339·67, reprezentuje zaległe u dłużników (członków) procenta czynne.

Dalsze pozycye zysków nie potrzebują wyjaśnienia.

II. Co do **strat** wykazanych w rachunku strat i zysków:

a) Wydatek w procentach w r. 1879. 6.624·58 składa się z procentów następujących:

za wkładki na książeczki . . . . 2.436·59
„ „ „ oznaczony termin . . . . 1.231·94
„ udziały . . . . 413·38
„ reskont weksli . . . . 401·82
„ dług hipot. realn. nr. w . . . . 2.040·25
„ „ „ „ „ „ . . . . 100·60
razem . . . . 6.624·58

b) procenta pobrane naprzód na r. 1880. 921·23, stanowią naprzód wzięte procenta.

c) procenta przeprowadzone w sumie 842·35, składają się z proc. z r. 1878. zaległych a przeniesionych: 481·35 i z zapłaconych i naprzód pobranych w roku 1878. procentów od długu hipot. na realn nr. . . w . . 361·—
razem . . . 842·35

d) pozycya wydatku na podatek zarobkowy i dochodowy 285·47, mieści w sobie także wszelkie dodatki incl. dodatek na izbę handlowo-przemysłową.

e) remuneracye dla Dyrekcyi 1.000·12 stanowią tylko wynagrodzenie za pracę członków zarządu.

f) pozycya: wydatki kancelaryjne, składa się:

z kosztów notaryalnych i procesowych . . . . . 156·—
„ wydatków kancelaryjnych drobnych . . . . . . 100·60
„ światła i opału . . . . 64·—
„ prenumeraty dzienników . . . . 36·—
„ podarków noworocz. dla obcych (nie służby stow.) 12·—
„ datków dla wstydzących się żebrać . . . . . . 20·—
„ „ „ powodzią dotkniętych . . . . 20·—
„ „ „ istniejących zakładów dobroczynnych . 48.—
razem . . . . 456·60

Inne pozycye wydatków nie potrzebują wyjaśnienia.

Wyśledzenie dochodów,

podlegających podatkowi dochodowemu, dla stowarzyszenia zaliczkowego i oszczędności w .... z roku 1879.

Czysty zysk bilansowy 633 80
do czego doliczyć należy w myśl §. 2. ustawy z 27. grudnia 1880.:

Do przeniesienia . . . 633 80

Z przeniesienia			633·80
a) policzone w rachunku strat procenta od udziałów (§. 2. I. al. 2.)			413·38
b) zawarte tamże procenta od długów hipot. na realności nr. . . w	2.040·25		
» » » »	100·60		
			2.140·85
c) zawarte w rubryce procentów przeprowadzonych, procenta od długów hipotecznych	361·—		
po strąceniu naprzód zapłaconych . . .	342·—		
różnicę			19·—
d) niepodniesione procenta od udziałów (§. 2. 1. al. 2.) .			290·50
e) z pozycyi wydatków następujące części:			
datki noworoczne	12·—		
» na wstydzących się żebrać	20·—		
» » dotkniętych powodzią (§. 2. I. d.)	20·—		
			52·—
Ogółem			3.549 53
Od tego odliczyć należy:			
Czynsze mieszkalne realn. nr... w ...		3.030·55	
» » »		130·—	
		3.160·55	
po strąceniu podatków i innych wydatków	1.164·20		
tudzież	130·12	1.294·32	
różnicę			1.866·23
Okazuje się dochód do opodatkowania			1.683·30

Wymiar podatku dochodowego
za rok 1880.

Wyśledzony dochód do opodatkowania . .		1.683·30
od tego $^3/_{10}$ od 1·000·—		300·—
$^5/_{10}$ » 683·30		341·65
razem		641.65
od czego 5% podatek dochodowy	32·08	
dodatek nadzwyczajny $^{10}/_{10}$	32·08	
	64·16	

Tyle słów Ewangelii świętéj! Przedewszystkiém zauważyć nam wypada, że nie możemy się dopatrzyć przyczyny, dla któréj powyższy reskrypt Ministerstwa Skarbu z 31. grudnia 1880. l. 6669. trzymano w tajemnicy, gdyż znajdujemy, że jest dobry i jasny, że się go zatém wstydzić nie było potrzeba, a że daléj wskazówki, w nim zawarte, są dla stowarzyszeń wcale korzystne, tak, że rząd, który przez usta Ministra Skarbu oświadczył w Izbie deputowanych dnia 16. grudnia z. r. wszelką gotowość liberalnego zastósowania nowéj ustawy podatkowéj, nie mógł dać lepszego dowodu tych dobrych swych chęci, jak właśnie w niniejszym regulatywie. My zaś z naszéj strony uważamy sobie za wielką wobec c. k. rządu zasługę, że zdołaliśmy ten „Staatsgeheimniss" zdradzić i stowarzyszenia, które c. k. Starostwa i Administracye podatkowe zaniepokoiły — uspokoić!

Wszystko w tym regulatywie jest jasne i z ustawą zgodne tak, że tylko dwa punkta podnieść nam tu wypada. Wydaje nam się najpiérw, że nie dość jest jasnym ustęp, „iż nie można doliczać do dalszéj podstawy do opodatkowania dodatków do tego podatku dochodowego, a zatém i dodatku na izbę handlową". To „a zatém" („mithin auch") gotowo bałamucić. Rzecz zaś ma się tak. W projekcie rządowym brzmiał dotyczący ustęp §. 2.: „do zapłacenia podatku dochodowego z dodatkami". Legislatywa ustęp ten odrzuciła i przyjęła brzmienie jego, jak następuje: „do zapłacenia podatku dochodowego w myśl niniejszéj ustawy", z czego wynika, że wszelkie do tego podatku dodatki wolne są od dalszego opodatkowania, a zatém mogą być do wydatku rocznego wliczone. W instrukcyi rządowéj stoi po: „a zatém", wyszczególnienie: „i dodatek na izbę handlową". Skąd rządowi właśnie ten dodatek, którego stowarzyszenia właśnie, jako niepodlegające podatkowi zarobkowemu, płacić nie będą — na myśl przyszedł, nie jest nam jasne — zachodzi jednak obawa, że władze wykonawcze, zbyt ślepo litery rozporządzeń się trzymające, gotowe sądzić, że tylko ten dodatek wolny jest od dalszego opodatkowania. Podatkiem zaś dochodowym, do którego podstawę stanowi dochód czysty po myśli §. 2. ust. z 27. grudnia 1870. obliczony, a po myśli §. 3. wymierzony, wynosi w myśl patentu z r. 1849. (obowiązującego nas, jak §. 6. naszéj ustawy orzeka, co do niezmienionych tą ustawą postanowień): 5% dochodu — dalszy więc 100% dodatek rządowy (Staatszuschlag), dodatek krajowy, indemnizacyjny, powiatowy, gminny i w ogóle wszelki dalszy dodatek, jest dodatkiem i opłacane z tego tytułu kwoty wstawić można do wydatków rocznych. W tym téż duchu należy wzór naszéj fasyi w nrze 1. „Związku" zmienić.

Drugi punkt z regulatywu tego, o którym mówić zamyślamy, odnosi się do wkładek oszczędności, względnie opodatkowania odsetek, pobiéranych przez wkładkujących. Sprawa ta rzeczywiście groźnie zaniepokoiła stowarzyszenia. Jeszcze 20. maja z. r. radca dworu Huber oświadczył w Izbie Panów, że uwolnienie wszystkich stowarzyszeń od podatku zarobkowego *) narazi je z innego względu na „dotkliwe (empfindliche) skutki, gdyż władze skarbowe będą zniewolone do żądania imiennych wykazów wkładkujących". Lecz i w tym względzie uspokaja nas niepotrzebnie tajony regulatyw! Z brzmienia dotyczącego ustępu nie wynika wcale, aby Ministerstwo poleciło żądanie takich wykazów. Zdaje nam się, że zbyt gorliwa c. k. Administracya podatkowa we Wiédniu, która piérwsza z tém żądaniem wystąpiła, dała tylko innym administracyom i starostwom zły przykład, jak najłatwiéj wykonać polecenie Ministerstwa, aby zmusić upra-

*) Przeciw czemu i my się oświadczyli — lecz dla innéj, niż rząd przyczyny. (P. Nr. 6. „Związku" z r. 1880. str. 46).

wnionych do poboru odsetek w naszych stowarzyszeniach, do przedkładania dotyczących fasyi. Nie ulega wątpliwości, że żądanie c. k. Skarbu jest słuszne, aby każdy obywatel wszelki swój dochód, a zatém i z odsetek od wkładek oszczędności rzetelnie wykazywał (fatował) — że się tak jednak nie dzieje — wiadomo, a kto zna stosunki w Austryi, wié dla czego. Ze stanowiska obywatelskiego i państwowego uważamy wszakże tę nierzetelność przy wszelkiego rodzaju fasyach prywatnych, za bardzo wielkie złe — nie naszą jednak rzeczą ubolewać, że to złe uważa ogół za złe — konieczne. Za tém jednak nie idzie, aby nasze stowarzyszenia — nie będąc nadto, jak w nrze 4. „Związku" dowodnie wykazaliśmy, do tego obowiązane — zastępywały dla władz skarbowych organa policyjne. Zresztą zaprawdę jest to jeszcze najmniejsza część dochodu, który z naszych kas pochodzi — a który przed opodatkowaniem kryć się umié. Znaczna zaś część tych odsetek jest z drugiéj strony tylko zwrotem w innym zakładzie przez dotyczące przedsiębiorstwo zapłaconych odsetek za wypożyczone do przedsiębiorstwa fundusze i tylko chwilowo dla częściowego i stopniowego użycia ulokowane u nas — stąd dochód z tych odsetek mieści się w ogólnym dochodzie opodatkowanego w inny sposób przedsiębiorstwa. Proceder tych fasyi. w setki tysiący wzrastających, i poprzedzającego wezwania każdą fasyą, na mocy żądanych od nas wykazów, spowodowałoby tak olbrzymią pracę dla władz wykonawczych, że opłacenie jéj w żadnym stosunku nie stałoby z dochodem państwa. C. k. Ministerstwo, jak się dowiadujemy, udało się — widocznie, aby się przygotować do odpowiedzi na znaną czytelnikom interpelacyą Wiesenburga — do krajowych Dyrekcyi skarbu o opinią w téj sprawie. Lwowska krajowa Dyrekcya Skarbu oświadczyć się miała przeciw żądaniu wiadomych wykazów i przeciw całemu stąd wynikającemu procederowi. Żywimy więc nadzieję, że c. k. Ministerstwo dając tak światłą instrukcyą władzom wykonawczym, jak reskrypt z dnia 31. grudnia z. r. l. 6669., wyjaśni im zarazem, że to, czego od nas w tym względzie żądają, jest nieprawném, niepraktyczném i dla skarbu bezowocném. Dla tego też widząc, że dotyczący ustęp regulatywu, był przez władze podrzędne źle zrozumiany, poleci im, aby niepotrzebnie nie zaniepokajały stowarzyszeń i ograniczyły się jedynie, aby zadość uczynić §. 13. patentu z r. 1849. i §. 12. przepisów z r. 1850., na wpływanie na obywateli, aby rzetelnie fatując swoje dochody, nie pomijali i dochodu, jaki im przynoszą wkładki oszczędności w naszych stowarzyszeniach. Nie ulega wątpliwości, że żądanie to będzie zapewne platoniczném, a cały dotyczący ustęp regulatywu będzie miał tylko wartość akademicką, ale temu nie przeszkodzą żadne przepisy, na to potrzebne jest podniesienie moralności ogólnéj — a co najmniéj większego do rządu przywiązania i mniejszego wobec innych opodatkowanych egoizmu!...

Jeżeli więc przy tych zastrzeżeniach zadowoleni jesteśmy i z tych dwóch ustępów regulatywu, które mówią o osobném opodatkowaniu dla interesowanych pobiéranych przez nich odsetek od wkładek oszczędności — to dla tego przedewszystkiém, iż nie wątpimy, że sprawę tę rząd wyjaśni, a co najmniéj nie mogą nas zastraszyć pogróżki, jak n. p. jednego bardzo gorliwego, już raz za swoją gorliwość na niższą posadę awansowanego inspektora, że na wypadek, gdy stowarzyszenie nie udzieli żądanego wykazu wkładek oszczędności, on nie potrąci od dochodu stowarzyszenia odsetek biernych, bo byłoby to absurdum, wręcz przeciwne postanowieniom §. 2. II. d. ustawy z 27. grudnia 1880. a nawet wbrew najtajniejszéj, udzielonéj mu przez władzę wyższą instrukcyi.

Przechodząc teraz do „zarysu wymiaru", nie możemy go równie pochwalić, jak saméj instrukcyi. Trudno jednak za to winić ministra, gdyż zarys ten zestawiał jakiś rachmistrz c. k. Departamentu rachunkowego. Oczywiście razić w tym zarysie musi, że czysty zysk bilansowy wynosi 633 zł. 80 ct., a do opodatkowania przychodzi kwota 1683 zł. 30 ct. Gdyby taki miał być stosunek i rezultat ustawy, to rzeczywiście możnaby podziękować za ustawę Na szczęście jednak wymarzone w „zarysie" stowarzyszenie byłoby rzadkością, któréj zgładzenia, nawet przez władze skarbowe, życzyćby sobie wypadało. Przypatrzmy się bowiem bilansowi! Udziały reprezentują 11 część passywów, wkładki oszczędności przenoszą udziały 8 razy, stowarzyszenie blisko czterokrotną kwotę udziałów lokuje w realnościach, $^3/_4$ części więc tych realności i wszystkie inne aktywa nie są własnością stowarzyszenia, lecz obce, a wszystko w tym celu, aby nie mieć 6% od udziałów, w zysku! Ale członkowie już zysk antycypowali i wbrew duchowi ustawy i większości statutów, pobrali przed dywidendą stałe od udziałów procenta. „Wzorowy" bilans i rachunek strat i zysków okazuje bowiem, że pobrano już tytułem „procentów" od udziałów 413 zł. 38 ct., a wstawiono do passywów w bilansie 290 zł. 50 ct., razem 703 zł. 83 ct., które powinny były pozostać w rachunku zysku. Czyżby rząd chciał wskazywać, jak stowarzyszenia najgorzéj administrować i kierować należy? Pojmujemy, że Ministerstwo poleca władzom podrzędnym, aby baczyły, czy zysk, bilansem wykazany, nie jest umyślnie zmniejszonym przez rozdział takowegoż przed zamknięciem rachunków, ale po co brać przykład, który jest, lub powinien być niezgodny z rzeczywistością?! Z drugiéj zaś strony znamy nasze władze wykonawcze i wiémy, jaką to dla nich pokusą opodatkować — zamiast 600 zł. — 1.600 zł. i obawiamy się, że długo w naszych rekursach i uzyskanych od władz wyższych decyzyach pouczać je będzie potrzeba, nim się przekonają, że jest to przykład, który w rzeczywistości istnieć nie powinien! Podwyższenie kwoty, opodatkować się mającéj, powoduje przedewszystkiém w omawianym tu przykładzie najpiérw pobrany naprzód zysk w kwocie 703 zł. 83 ct., a następnie strata na realnościach

w kwocie 293 zł. 62 ct., jak to z rach. strat i zysków łatwo przekonać się można, a któréj w myśl §. 2. I. ustawy od dochodu nie potrącono, lecz i owszem do niego doliczono wskutek sprytnego zestawienia cyfr dochodu brutto (zamiast, jak ustawa żąda dochodu netto) i kolosalnych (przeszło 10%) odsetek od resztującego, a na realnościach tych zahipotekowanego kapitału dłużnego opłaconych. Jeżeli towarzystwo jakie kupuje realności za 42 tysięcy, wobec stanu pożyczek 77½ tysiąca i zaciąga na te realności 10% długi hipoteczne, aby tracić blisko 3% od udziałów — to dobrze mu tak! niech płaci tyle podatku, aby musiało likwidować!...

Nie zwracamy już uwagi na nader wielką drobiazgowość w dochodzeniu niektórych pozycyi, jak n. p. w pozycyi *f)* „wydatki kancelaryjne", bo ta drobiazgowość niestety jest właściwością naszych władz skarbowych, choć wartoby się raz z tego wyléczyć! Kończymy jednak tą skromną uwagą, względnie prośbą, aby wys. c. k. Ministerstwo łaskawie wzięło za podstawę którekolwiek zamknięcie prawidłowo rozwijającego się stowarzyszenia i na téj podstawie ułożyło jako przeciwstawienie drugi „zarys wymiaru", a wtedy obok wdzięczności za regulatyw, zaskarbi sobie i wdzięczność stowarzyszeń za oba zarysy; będziemy bowiem wtedy mogli wskazać stowarzyszeniom: oto patrzcie! należycie administrowane i kierowane stowarzyszenia płacą podatki przy czystym zysku 1000 zł. od kwoty opodatkowanéj 600 zł. *) — źle zaś administrowane i kierowane stowarzyszenia płacą przy zysku 600 zł. podatek od 1600 zł.! ..

Ruch stowarzyszeń.

• **Walne Zgromadzenie Tow. zal. dla roln. i przem. roln. we Lwowie** odbyło się d. 23. lutego br. Na porządku dziennym umieszczony był wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia. Motywa tego postanowienia zawiéra sprawozdanie Dra Grossa, członka Rady nadzorczéj tego stowarzyszenia i reprezentanta na Lwów Tow. wzaj. kred. w Krakowie. Ze sprawozdania tego wyjmujemy, co następuje: Gdy przed sześcią laty zawiązywało się Towarzystwo zaliczkowe, były w kraju stosunki finansowe zupełnie inne dla rolników i wtenczas to rzeczywista istniała potrzeba wydobycia taniego kredytu. Od tego czasu zmieniły się te stosunki bardzo znacznie. Nie mówiąc już o innych tego rodzaju instytucyach, zauważać wypada głównie, że w tym samym celu utworzyło Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, instytucyą pod nazwą „Towarzystwo wzajemnego kredytu", która dotowana od razu znaczniejszemi sumami, przy stopniowém zniżeniu stopy procentowéj tak silnie stanęła, że wszelka z nią konkurencya była niemożliwą. Zakładając Towarzystwo zaliczkowe dla rolnictwa i przemysłu rolniczego, spodziéwano się, że Towarzystwo to będzie się mogło oprzéć o Towarzystwo kredytowe ziemskie, ale niestety przyjść do tego nie mogło z powodu, że statuta Towarzystwa kredytowego ziemskiego temuż wszelki udział w innych operacyach finansowych wzbraniają. Cała wspólność zredukowała się zatém do tego, iż dyrektorowie Towarzystwa kredytowego ziemskiego pełnili bezpłatnie obowiązki Dyrektorów naszego Towarzystwa, ale ta wspólność dzisiaj odpada wobec oświadczenia tychże pp. Dyrektorów, iż się nadal téj pracy podjąć nie mogą. W końcu uwzględnić nam potrzeba fakt, że właśnie teraz powstaje dom komisowy we Lwowie, który wyłącznie i w jak najobszerniejszym zakresie, interesa rolników zastępywać zamierza. Chodzi więc o to, aby jak największa liczba rolników przystąpiła do téj nowéj instytucyi, co się najłatwiéj w ten sposób da uskutecznić, jeśli nasi członkowie, zwolnieni od obowiązków względem naszego Towarzystwa, w nowo powstającéj instytucyi udział wezmą. Rozwiązanie Towarzystwa naszego, czy to w drodze likwidacyi, czy téż w drodze powolnego zwinięcia dotychczasowych czynności, nie narazi członków na żadne straty. Przedstawione bowiem rachunki wykazują, że ma do żądania około 100.000 zł., że zaś samo nie ma żadnych długów. Po zrealizowaniu tych wierzytelności będzie zarząd w stanie członkom swoim nie tylko zwrócić wpłacone udziały, ale zarazem i pewien procent. O konkursie więc mowy być nie może, a rozwiązanie odbyć się może w sposób normalny, przez samo zaprzestanie dalszych operacyi". Po krótkiéj dyskusyi nad tém sprawozdaniem, zapadła jednomyślna uchwała: Poleca się Dyrekcyi: *a)* niewypłacać dywidendy za r. 1880.; *b)* zaniechać wszelkich dalszych czynności, z którychby nowe zobowiązania dla Towarzystwa wyniknąć mogły, oraz nie przedłużać nadal terminów zwrotu udzielonych pożyczek, wyjąwszy w razach, gdy Dyrekcya to za konieczne uzna; *c)* wypłacić członkom w miarę wpływów, przedewszystkiém 50% czyli połowę wniesionych udziałów. Następnie zaś po 25% czyli jednéj czwartéj części tychże, w końcu zaś procenta, któreby się z pozostałych zysków okazały. — *Sit Tibi terra livis!...*

Przy kasie zaliczkowéj w Nowym Sączu otwarty został d. 14. z. m. koncesyonowany zakład zastawniczy. Zakład udziela pożyczek począwszy od 1 zł., na przeciąg czasu 2 tygodni do 6 miesięcy: *a)* na kosztowności, klejnoty, wyroby ze złota, srébra i innych metali szlachetnych; *b)* na towary, płody przemysłu, wyroby rzemieślnicze, przedmioty handlu i t. p.; *c)* na suknie, bieliznę; *d)* na papiéry publiczne kurs giełdy mające i monety.

Składka dla Hermana Zillera. Swego czasu ofiarowały stowarzyszenia niemieckie Schulzemu z Delitsch 100.000 talarów. Dar był imponujący i — praktyczny. Obecnie za inicyatywą klubu stowarzyszeń w Wiédniu otworzono subskrybcyą na podobny podarunek dla Patrona

*) Po odpisaniu strat i miernego dochodu z realności, reprezentującéj $^1/_{20}$ część stanu czynnego.

austryackich stowarzyszeń p. Hermana Zillera i na piérwszy rzut zebrano 2000 zł. Do końca kwietnia spodziéwają się inicyatorowie zebrać kwotę poważną. Odnośne odezwy otrzymały i nasze stowarzyszenia. Pomysł sam pochwalamy, zasługi p. Zillera w zupełności uznajemy, lecz nie wynagrodziwszy jeszcze ludzi na miejscu i wobec wyłącznie germańskiéj cechy, jaką Związek i klub wiédeński przyjęły, nie możemy, pomimo, że na odezwie podpisany jest Dr. Rud. Mokomaski, zachęcać do udziału w tém, jak powtarzamy, zupełnie zresztą godziwémi zasłużoném przez p. Zillera objawie wdzięczności ze strony stowarzyszeń. Nakoniec pozwolimy sobie zaprzeczyć twierdzeniu odezwy, że ustawa z 27. grudnia z. r. Dz. p. p. 151. jest jego jedynie zasługą, choć z zadowoleniem przyjmujemy przyrzeczenie, że p. Ziller zdoła zwalczyć weksacye władz wykonawczych w zastosowaniu téj ustawy — bo inaczéj i tu prawdziwém się okaże: „Selten kommt was Besseres nach".

Poszukuje miejsca w jakiém stowarzyszeniu człowiek poważny, od kilku lat na tém polu pracujący, obecnie wyłącznie prawie jednêm z mniejszych stowarzyszeń kierujący. Kwalifikuje się na kontrolora lub buchaltera. Referencye w Redakcyi naszego pisma.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za r. 1880.

Biała. Tow. oszczędności i pożyczek, stow. zarej. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Zyski: z rachunku odsetek 2.147·55; odsetki zaległe po koniec r. 1880. 223·23; odsetki zapłacone na r. 1881. 241·64; wydatki zarządu zapłacone na r. 1881. 12·13; razem 2.624·55. Straty. Koszta zarządu 812·39; odsetki naprzód pobrane 947·41; czysty zysk 864·75; razem 2.624·55. Bilans Stan czynny: zapas kasowy umieszczony w zakładzie „Zivnostenska Banka" w Pradze 150·—; pożyczki udzielone na weksle 50.782·24; pożyczki udz. na skrypta 3.605 —; poż. na rach. bież. 5.317·82; inwentarz 478·51; wydatki założ. i urz. po umorzeniu 10% z czystego zysku za r. 1880. 1.962·11; wydatki zwrotne 456 91; koszta zarządu naprzód zapł. 12·13; odsetki zapł. na r. 1881. 241 64; zaległe odsetki 223·23; gotówka 5·794·88; razem 69.024·47. Stan bierny: zapas kasowy 196·17; zapas um. w zakł. „Živnostenska Banka" w Pradze 150·—; udziały 6.538·06; wkładki oszcz. i na rach. bież. 24.546·09; reeskont weksli 19.500·—; pożyczki zaciągnięte 16·500·—; odsetki naprzód pobr. 947·41; czysty zysk po strąceniu 10% na koszta założ. i urz. 646·74; razem 69.024·47. Obrót kasowy 503.910·02.

Bóbrka. Tow. zal., stow. zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: procenta wypłacone 1 221·62; proc. naprz. pobr. 727·40; koszta administracyi 237·68; 10% z użycia inwentarza 14·45; czysty zysk 661 76; razem 2.862·91. Zyski: procenta pobrane 2316·91; proc. wypł. 57·84; proc. zaległe 488 16; razem 2.862 91. Bilans. Stan czynny: pożyczki udz. 19.819·23; pożyczki udz. na zastawy 23·70; proc. wypłacone 57 84; proc. zal. 488·16; wartość inwentarza po strąc. 10% zużycia 130·04; gotówka 379·50; razem 20.898·47. Stan bierny: udziały członków 3.020 76; wkładki na rach. bież. 6.620·76; wierzyciele 8.590·—; procenta naprzód pobr. 727·40; fund. rezerw. 823 65; rezerwa podatkowa 360·05; rezerwa na możliwe straty 94·09; zysk 661·76; razem 20.898 47. Ogólny ruch kasowy 137 080·48.

Brzeżany. Miejskie Tow. zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Zyski: pobr. 4% od poż. na skrypta 532·87; 5% zwłoki od zaległych pożyczek 1.237·36; 2% na administracyą 213·—; 8% od pożyczek weslowych 34·—; odsetki przeniesione z r. 1879. 282·82; należytości w zaległ. odsetkach 2.039·54; pobrany eskont 2·53; pobrane odsetki od lokacyi 3·35; razem 4.345·47. Straty: wypłacone 2% na administr. 600.—; podatek, opał, usługa i inne wyd. kanc. 370·26; wypł. odsetki od wkładek postronnych 216·83; należące się odsetki od wkładek postr. 305·14; odsetki przen. z r. 1879. 2.252·33; przenośne 4% od kapitału przyp. do spłaty w r. 1881. 213·10; odsetki od fund. żelazn. 127 33; ods. od fund. rezerw. 12·20; 10% zużycia inwent. 9·04; pobr. i zwróc. odsetki od lok. 1·22; zysk 238·02; razem 4.345·47. Bilans. Stan czynny: gotówka 312·65; poż. udz. na skrypta 21.815·12; należne 4% od poż. 870·01; 5% odsetek zwłoki 1.105 08; nal. koszta sądowe 212·71; wartość druków 20·46; wartość inwent. po strąceniu 10% zużycia 229·20; nalež. asekur. 8·55; nabyta pretensya intab. na realn, dłużnika 205·—; odsetki od téjże się nal. 55·88; poż. udz. na weksle 500 —; 8% od tychże się należące 8·57; razem 25.343·23. Stan bierny: przen. 4% od poż. na skrypta 213·10; udziały 12.038 90; wkładki postronne 9 596·57; odsetki od wkładek należące się stronom 305·14; fundusz żel. 2.567·58; 5% odsetek od fund. żel. 127·33; fund. rezerw. 244·39; 5% odsetek od tegoż 12·20; zysk 238·02; razem 25.343·23. Obrót kasowy 49.570·34. Liczba członków 359.

Lwów. Tow. zaliczkowe dla roln. i przem. roln. Rach. zysków i strat. Zyski: Procenta pobrane na rok 1880. 11.419·19; razem 11.414·19 Straty: Procenta wypłacone 2.364·70, koszta zarządu 553·06, podatki 638.71, wkładka do Związku 97·37, czysta przewyżka 7.765·35; razem 11.419·19. Bilans. Stan czynny: Gotowizna w kasie 324·10½, lokacya gotówki w Tow. kr. z. 24.681·96, pożyczki udzielone 111.987·18, różni dłużnicy 1.265·99½; razem 138.259 24. Stan bierny: Udziały członków 113.093·75, wkładki na książeczki oszcz. 9.841·21½, procenta naprzód pobrane 761·07, niepodniesiona dywidenda 1.375·37½, fundusz rezerwowy 4.659·34, rezerwa zysków z lat dawnych 263·14, rezerwa na podatki 500, czysta przewyżka 7.755·35; razem 138.259·24. Ogólny obrót kasowy 1,356.810·91. Liczba członków 159.

Lwów. Stow. wzaj. pomocy rękodz. i mieszczan. Rach. strat i zysków. Straty: odsetki bierne 873·18; koszta administracyi 928·97; czysty zysk (dołączony do poszczególnych pozycyi w bilansie) 494·38; razem 2.296·53. Zyski: odsetki 2.257·10; prowizye 32·26; zwrot za druki 7·14; razem 2.296·53. Bilans. Stan bierny: udziały 8.450·60; fundusz rezerwowy 771·70; fundusz wzajemnéj pom. 18.536·12; kapitały obce 1.066·07; razem 28.824·49. Stan czynny: pożyczki 25.134·—; lokacya w Tow. zal. lwowskiém 2.791·92; gotówka 898·57; razem 28.824·49. Liczba członków 132.

Lwów. Tow. zal. urzędn. poczt. Rachunek strat i zysków. Zyski: odsetki 2.034·90; razem 2.034·90. Straty: inwentarz 24·44; koszta administracyjne 794·26; zysk 1.216·20; razem 2.034·90. Bilans. Stan bierny: udziały 16.734·12; wkładki na rach bież. 2.499·65; wierzyciele 9.460·—; odsetki naprzód pobr. 807·42; fundusz rezerw. 521·20; rach. strat i zysków 1.216·28; razem 31.238·67. Stan czynny: pożyczki 30.529·56; koszta ruchomości 220·01; odsetki naprzód zapł. 94·01; zaliczki proces. 21·02; kasa 374·07; razem 31.238·67. Obrót kasowy 174.216·16. Liczba członków 359.

Mariampol. Kasa zaliczkowa, stow. zar. z nieogr. por. Bilans. Stan czynny: gotówka 267·60; pożyczki 8.731·38; proc. przen. 71.94; reszta pozycyi 311·18; razem 9.482·10. Stan bierny: udziały 2.859·40; fund. rez. 303·26; wkładki na rach. bież. 1.564·20; inne długi 4.000·—; proc. przen. 95·23; czysty zysk 517·04; reszta pozycyi 142·97; razem 9.482·10. Obrót kas. 44.718·68. Liczba członków 253.

Stryj. Towarzystwo zaliczkowe, stow. zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: koszta adm. 1.482·35; proc. zapłacone 1.546·12; proc. naprz. pobrane 252·43; zaliczki procesowe 31·59; zysk 757·30; razem 4.069·79. Zyski: inwentarz 143·73; wartość druków 32·—; zwrot kosztów admin. 228·45; zwrot kosztów procesowych 22·55; procenta pobrane 3.421·16; proc. zaległe 111·57; proc. naprzód zapł. 110·33; razem 4.069·79. Bilans. Stan czynny: dłużnicy 21.866·83; zapas książeczek 32·—; wartość inwentarza po odp. 10% za zużycie 143·73; procenta naprzód zapłacone 110·33; proc. u dłużników zaległe 111·57; gotówka 76·45; razem 22.340·91. Stan bierny: udziały członków 5.847·80; wkładki oszcz. 9.833·34; fundusz rezerw. 350·04; pożyczki zaciągnięte 5.300·—; proc. naprzód pobrane 252·42; zysk 757·30; razem 22.340·91. Obrót kasowy 129.637·69. Liczba członków 237.

Mościska. Towarzystwo zal., stow. zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: odsetki pobr. 396·81; koszta założ. 100·—; koszta admin. 1.271·39; zysk 1.754·76; rezerwa podatkowa 200·—; rezerwa na wątpliwe 300·—; razem 4.022·96. Zyski: odsetki 2.724·48; odsetki wypłacone 57·42; odsetki zaległe 1.207·73; koszta administracyi 33·33; razem 4.022·96. Bilans. Stan czynny: pożyczki 53.523·21; proc. wypłacone 57·42; procenta zaległe 1.207·73; koszta założenia 429·—; koszta administrycyi 33·33; koszta procesowe 287·59; udział w tow. lwow. 18·10; gotówka 1.370·32; razem 56.926·70. Stan bierny: udziały członków 11.324·57; wkładki oszczędności 25.938·87; wierz. weksl. 12.000·—; odsetki pobr. 396·81; fund. rezerw. 5.011·69; zysk 1.754·76; rezerwa podatkowa 200·—; rezerwa na wątpliwe 300·—; razem 56.926·70. Obrót kasowy 249.332·38.

Przemyśl. Tow. zal. rolne, stow. zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: odsetki pobrane 3.402·35; koszta urządzenia 60·20; koszta administracyi 3.677·13; zysk 3.442·29; razem 10.581·97. Zyski: odsetki 10.484·27; odsetki za r. następny wypł. 97·70; razem 10.581·97. Bilans. Stan czynny: pożyczki udzielone na skrypta 216.008·45; odsetki za r. nast. wypł. 97·70; koszta urządzenia 541·75; zal. notar. 19·—; zal. proces. 477·30; gotówka 3.263·04; razem 220.407·24. Stan bierny: udziały członków 39.641·91; wkładki na rachunek bieżący 148.902·10; wierzyciele wekslowi 19.615·—; odsetki pobrane 3.402·35; fund. rezerw. 5.403·59; zysk 3.442·29; razem 220.407·24. Obrót kasowy 1,621.496·52.

Przemyśl. Kasa zaliczkowa rzemieślników i rolników, stow. zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: dopisane procenta i zasiłek 414·19; dopis. procenta 722·43; dopisane i wypłacone procenta 1.787·10; procenta wypł. i stemple 705·30; zysk 2.037·63; spłata zaliczek 1.383·33; podatek 284·53; razem 7.334·51. Zyski: prowizya pobrana 7.334·51; razem 7.334·51. Bilans. Stan czynny: zaliczki udz. 73.336·10; gotówka 3.363·11; razem 76.699·21. Stan bierny: fundusz rezerw. 3.636·64; udziały 26.409·54; fundusz inwalidów i wdów 8.689·11; fundusz oszczędności 30.421·73; pożyczka z przem. kasy oszcz. 5.500·—; depozyta 2.042·19; razem 76.699·21. Obrót kasowy 305.168·65.

Sambor. Towarzystwo zal. i przemysł., spółka zar. z nieogr. por. Rachunek strat i zysków. Straty: sprzęty 40·71; druki 86·92; procenta bierne 8.140·24; koszta administracyi 1.990·01; nadwyżka 4.046·50; razem 14.304·38. Zyski: inwentarz 486·96; procenta czynne 13.807·81; nadwyżka z r. 1879. 9·61; razem 14.304·38. Bilans. Stan czynny: poż. na skrypta 35.245·74; poż. na zastawy 2.073·—; poż. na weksle 95.653; rach. bież. 31.198·65; nieruchomości 7.229·09; sprzęty 366·37; druki 90·—; proc. czynne 2.149·32; proc. bierne 470·73; kasa 2.069·88; razem 176.545·88. Stan bierny: udziały 41.527·50; wkładki 60.166·43; fund. rez. 3.451·77; inni wierzyciele 65.138·64; proc czynne 1.187·12; proc. b. 18·60; koszta administr. 1.009·22; nadwyżka 4046·50; razem 176.545·78. Obrót kasowy 1,378.330·68. Liczba członków 341.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.